

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

**МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ**

*(25-літній творчий внесок факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка)*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

За загальною редакцією
Водяного Б. О., Смоляка О. С., Стельмащука З. М.

Тернопіль
2018

УДК 7.091-028.42
ББК 85
М 656

*Рекомендовано до друку вченою радою
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Протокол №9 від 16.05.2018 року*

Рецензенти:

Круль П. Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, академік Академії наук вищої освіти України

Зіньків І. Я. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка

Чайка В. М. – доктор педагогічних наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія / за заг. ред. Б. О. Водяного, О. С. Смоляка, З. М. Стельмащука. – Тернопіль: Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, 2018. – 440 с.

ISBN 978-617-595-089-2

У монографії розглянуто творчий доробок колективу факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, висвітлено питання теорії, практики та перспективи розвитку художньої творчості на сучасному етапі, виявлено загальні підходи до організації мистецької діяльності в контексті історії становлення факультету мистецтв.

Розкрито форми мистецької творчості факультету мистецтв серед яких: концертна діяльність художніх колективів факультетського та університетського рівнів, організація і проведення фестивалів-конкурсів, культурно-просвітницька творчість викладачів та студентів факультету мистецтв у музичному, театральному, образотворчому та дизайнерському напрямках, та мистецька діяльність окремих персоналій.

Видання адресоване викладачам та студентам вищих навчальних мистецьких закладів та усім тим, хто займається мистецькою діяльністю.

ISBN 978-617-595-089-2

© Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

дизайну та методики їх навчання	346
3.3.1. Культурно-просвітницька діяльність кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання ТНПУ ім. В. Гнатюка (Цідило І. І.).....	346
3.3.2. Вектори творчості Романа Вільгушинського (Маркович М. Й., Федак П. М.)	357
3.3.3. Євген Удін – графіка на рівні душі (Тобілевич Г. М.)	365
3.3.4. Володимир Мельник – педагог, живописець, скульптор (Кузів М. П., Пацалюк І. І.).....	374
3.3.5. Михайло Кузів. Синтез мистецької та педагогічної діяльності, співзвучний сьогоденню (Рублевська Н. В., Вольська С. О.)	400
3.3.6. Михайло Нетриб'як у сакральному просторі Тернопілля (Дячок О. М., Дацюк Н. В.).....	410
3.4. Творча діяльність викладачів та студентів кафедри театрального мистецтва.....	408
3.4.1. Культурно-просвітницька діяльність викладачів та студентів кафедри театрального мистецтва (Смоляк П. О., Ванюга Л. С., Хім'як В. А.)	408
ВИСНОВКИ	423
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	429

3.2.1. Вектори творчості Романа Вільгушинського

Українські скульптори ХІХ–ХХ століття добре знані як в Україні так і за її межами. У їх творчому доробку безліч монументальних скульптур та скульптурних ансамблів, міжнародних та персональних виставок. До їх когорти впевнено входить і тернопільський скульптор Роман Вільгушинський – викладач кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Народився 30 квітня 1963 р. у с. Язлівець (Яблунівка) Бучацького району Тернопільської області, в сім'ї службовців [25, с. 202]. Батько – будівельник за фахом, розбудовував славне, переповнене історичними пам'ятниками містечко Бучач. Мати – бухгалтер за освітою, працювала у шкільній їдальні. Та найближчим до хлопця був дід, від якого напевне і передалася любов до каменю, до створення красивого і вічного. Сивочолий чоловік, спокійний і врівноважений обробляв камінь, який у Язлівці був, здається, усюди. Адже село оточено кам'яними кар'єрами. А язлівецькі майстри по каменю цінилися не тільки в окрузі.

Язлівець – живописний край з давньою історією, в кортії переплелися польська, українська, єврейська та вірменська культури, місце що має свою особливу магію і навіть містику, місце, що може похвалитися унікальними храмами і величними спорудами, побудованими у стилях пізньої готики і ренесансу. Можливо саме місце наповнене духом таємничості та легенд надихало до творчості.

Ще в дитинстві Роман Вільгушинський захоплювався малюванням – копіював уподобані картини. Навчаючись у школі малював портрети та пейзажі і водночас придивлявся до специфіки роботи народних майстрів із різьби по каменю.

Перша робота – уже після закінчення 10-го класу школи працював художником у Бучачі в санепідемстанції.

Період служби в армії для молодого талановитого хлопця теж проходив за мольбертом. Окрім оформлення стендів та агітаційних листів, писав портрети, як правило, дружин командуючого складу Армії. Серед цих робіт і автопортрет.

Автопортрет. 1982.

У 1984 р. вступив до Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва ЛДПДМ, де навчався до 1989 року за спеціальністю – художня кераміка. Здобутими знаннями та професійною майстерністю

Р. Вільгушинський завдячує викладачам із фаху – О. Пилеву і Д. Крвавичу, І. Франку, Е. Миську. Будучи студентом, приймає участь у студентських виставках. На які виставляє переважно живописні роботи, серед яких етюди та портрети.

Від 1989 р. живе у Тернополі. Працює в галузі монументальної і станкової скульптури – скульптор Тернопільського художньо-виробничого комбінату. Для творчості Романа Вільгушинського характерні культура пластичного мислення, класичне трактування образів на біблійну і громадянську тематику. Однією з перших робіт були погруддя священника-письменника Тимофія Бурдуляка у с. Великий Ходаків (1990р) та погруддя Тараса Шевченка ус. Богданівка Підволочиського району (1991 р). Ці роботи привертають увагу пластичністю форми та психологією образів. У станкових формах малої пластики простежується лапідарність із тяжінням до модерністичних вирішень.

Роман Вільгушинський поєднує риси художника прикладного мистецтва та скульптора-монументаліста. Він є автором низки пам'ятників видатним співвітчизникам, зокрема Степану Бандері (2008 р.), патріарху Йосифу Сліпому (2004 р.), встановленим у Тернополі, монументальна дошка Соломії Крушельницькій в селі Білевінці Бучацького району. Прикметна риса монументів митця – одухотвореність образів: для кожного героя Роман Казимирович підбирає такий психологічний стан, який передає його характер, спрямованість діяльності.

У 1994 році Роман Вільгушинський вступає до Національної спілки художників України. Сьогодні митець – відомий скульптор, автор численних монументальних творів, що гармонійно вписуються у просторове середовище різних куточків України [28, с. 165]. Його творчий доробок представлений цілою галереєю видатних постатей української історії та національної культури: погруддя

Пам'ятник Небесній маті. м. Тернопіль. 2016.

Т. Г. Шевченка в с. Соколів, Бучацького району (1998 р.); пам'ятник Шевченку у м. Бучачі (2015 р.); погруддя Т.Чатського у Кременці (2015 р.) погруддя К. Французу у Чорткові (2017 р.).

Особливе місце у творчості митця визначають пам'ятні знаки, що несуть вічне нагадування про визвольну боротьбу за волю України: пам'ятник борцям за незалежність України «Скорботна мати» у Золотому Потоці (1992 р.); монумент на честь проголошення незалежності України у с. Настасів Тернопільського району (1994 р.) та у м. Підволочиську (2001 р.).

Домінантою площі Героїв Євромайдану у нашому місті є величний пам'ятник Небесній сотні (2016 р.). Через пластику людського тіла Роман Вільгушинський передає цілу гаму людських переживань.

Р. Вільгушинський також захоплюється сакральним мистецтвом. У його творчому доробку - кілька десятків монументальних робіт, які прикрашають каплиці та церкви у різних областях України.

Серед найважливіших робіт – відновлення колони Пресвятої Богородиці та статуї Яна Непомука у Бучачі [26, с. 188]. Цікаві роботи – створення 2006 р. копії скульптури «Святий Онуфрій», котру свого часу створив видатний митець доби рококо Іван Георгій Пінзель. Копія передана до Львівської національної галереї мистецтв через малу доступність оригіналу для дослідників і прихильників мистецтв [43, с. 478]. Це не перше звернення Романа Вільгушинського до творчості ушавленого попередника середини XVIII століття – І. Пінзеля. Скульптор, після детального студіювання авторського почерку Іоана Георга Пінзеля, працює над реконструкцією 7-ми алегоричних скульптур, що

Пам'ятна стела на честь приходу отців ордену Василіан. 2010.

Пам'ятник І. Пінзелю. 2014. Вапняк.

Свята Текля. 2011.

прикрашають дах ратуші в місті Бучач. Серед нових робіт: Давид вбиває Голіафа; Козак та Невільник (сидячі фігури у геральдичній композиції); Самсон розриває пащу лева; Геракл вбиває гідру елегейську; Зевс метає блискавки та алегорична фігура Достатку. Частина з них знищена чи значно пошкоджена пожежею. Скульптор намагається реставрувати пошкоджені твори, що надасть можливість зберігати оригінали в музеї, а копії виставити на первісні місця.

Реконструкція фасаду Архикафедрального собору

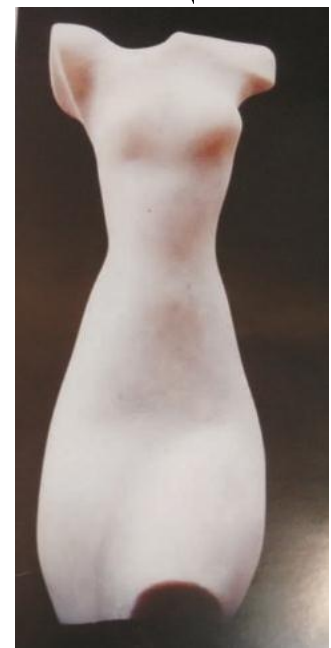
Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці, що у Тернополі теж результат творчості Р. Вільгушинського. Тут встановлено чотири скульптури святих: Богородицю з Ісусом, скульптуру Святої Теклі – покровительки

Тернополя та скульптура Архистратига Михаїла і Гавриїла.

Всім скульптурам характерна барочна пластика, велика емоційність та динаміка.

Автор надав створеним скульптурним формам життєвих рис.

В той час, як монументальні твори митця тяжіють до класики, його станковим скульптурам властиве грайливе маніпулювання формою. Виставкові

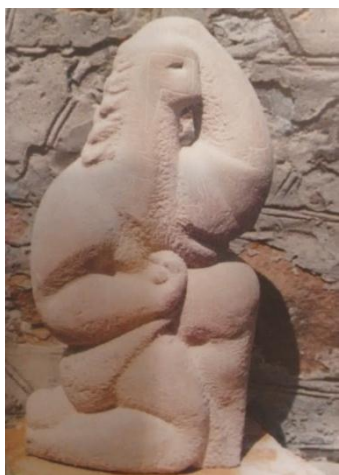

Окрилений торс. 2014. Мармур.

Танцююча. 2010. Бронза, мармур.

фігуративні твори відрізняються граційністю та динамічністю [11].

*Відпочинок
амазонки. 1996.
Пісковик.*

Автор моделює форму використовуючи виражальні можливості матеріалу – мармуру, граніту, бронзи та ін. Основний акцент робить на структурних властивостях матеріалу.

Проте, скульптура – це лише одна грань творчості майстра. Недарма відоме прислів'я гласить, що талановита людина талановита у всьому. Знаний скульптор ще й видатний живописець. Митець бере активну участь у різноманітних обласних, регіональних, всеукраїнських виставках.

Він є лауреатом обласної мистецької премії ім. М. Бойчука (кращий професійний твір образотворчого мистецтва, 2004 р.) та Міжнародної виставки «Львівський осінній салон «Високий замок» (2006 р.), а в 2008 р. його роботи ввійшли до експозиції виставки кращих скульпторів України (Київ). Багато творів Р. Вільгушинського зберігається у вітчизняних приватних колекціях.

*Лауреати літературно-мистецької премії імені Михайла Бойчука.
Третій справа – Роман Вільгушинський.*

А в 2008 році нашого земляка, єдиного з Тернополя, запросили долучитися до виставки кращих скульпторів України! У Києві у виставковому залі Українського дому експозицію тернополянина оглядали відомі мистецькі світила та перші особи держави.

Роман Вільгушинський бере активну участь у всеукраїнських та закордонних пленерах. У 1993 році пленер по

скульптурі у м. Тербовлі присвячений Васильку Тербовлянському; Живописний пленер у м. Жизіне. Польща у 1997 році; виставка у м. Болонія. Італія у 2006 році – «Барви сходу». Останній із скульптурних пленерів – пленер у Маріїнському духовному центрі у с. Зарваниця у 2016 році – митцю довірено створення особливої скульптури «Ангел».

У 2008 році Р. Вільгушинський учасник виставки кращих скульпторів України. Митець має ряд персональних виставок – у Тернополі (1996, 1998 рр.), Луцьку та Рівному (2004 р.).

Указом Президента України від 1 грудня 2009 року № 999/2009 «Про відзначення державними нагородами України працівників підприємств, установ та організацій Тернопільської області» Роману Вільгушинському присвоєно почесне звання – Заслужений художник України.

Ангел. 2016. Пісковик.

Професійний скульптор із сформованою творчою манерою, авторським трактуванням та великою працездатністю Р. Вільгушинський відчуває відповідальність та необхідність передачі власного досвіду перед наступним поколінням.

З 2014 року працює на кафедрі образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх викладання ТНПУ ім. В. Гнатюка на посаді доцента. Як викладач скульптури Роман Вільгушинський згуртовує навколо себе ініціативну творчу молодь, розкриває та шліфує ще не невідомі грані їхнього таланту. А вони в свою чергу надихають митця молодістю, впевненістю, сміливістю та креативністю. Результатом поєднання молодості та досвіду є творчі роботи студентів Оксани Драбко – робота «Поцілунок» (2017), Аліна Угрин – робота «Музи» (2017). Наставником, одноступенем та керівником став скульптор для Павла Гавроса, що в творчому тандемі створює садово – паркову скульптуру «Лукаш та Мавка» (2018) для встановлення на території ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Творчість Романа Вільгушинського спрямована на розвиток сучасної української скульптури, пріоритетом в якій є патріотичні, національні мотиви та висока духовна спадщина. Про багатогранність його таланту свідчать монументальні твори, скульптури сакрального напрямку та камерні фігуративні композиції, а також велика кількість живописних полотен із архітектурних мотивами, пейзажі та портрети. Долучається скульптор і до збереження старих знищених скульптурних пам'яток шляхом реконструкції та реставрації.

Список використаних джерел

1. Балинський С. Не вічний я...: / худ. оформл. М. Кузів. Тернопіль Київ, 1998. 24 с.
2. Виставка в складі мистецького проекту «The Romance of Russia» // Каталог. Лондон, 2002 р. С. 6.
3. Водоп'ян А. Нетриб'як Михайло Миколайович // Тернопільський Енциклопедичний Словник. Тернопіль: ВАТ ТВПК Збруч, 2005. Том 2. К.–О. С. 624-625.
4. Вольська С. Живописна експресія творів Михайла Кузіва // Літературний Тернопіль: Літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис. 2015. № 3 (64). С. 84-86.
5. Вольська С. О. Кераміка Західного Поділля кінця ХІХ – ХХ століття (історія, типологія, художню собливість): дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.06 / Вольська Світлана Олексіївна. Львів, 2013. 159 с.
6. Вольська С. О. Художня кераміка Західного Поділля. Мистецтвознавство України: зб. наук. пр. / редкол.: А. Бокотей (голова) [та ін.]. Львів: Афіша, 2011. Спецвип. С. 154-164.
7. Гнідець Р. Б. Традиція і сучасність у церковній архітектурі Львова // Записки наукового товариства ім. Шевченка, праці Комісії архітектури та містобудування. Львів: НТШ, 2008. Т. ССLV. С. 299-312.
8. Голод Н., Дуда І., Удіна Т. Кузів Михайло Петрович // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 2: К.–О. С. 267.
9. Голубець О. М. Мистецтво ХХ століття: український шлях. Львів: Колір ПРО, 2012. 200 с.
10. Гусар Ю. Ілюстратор понад 120 книг в Україні і Росії: [11 квітня – 75 років від дня народження Євгена

Тимофійовича Удіна] // Буковинське віче. 2012. 6 квітня (№ 14). С. 4.

11. Долинна Ю. Роман Вільгушинський // Каталог Скульптура. Визнано кращими: [за самовіддану працю, вагомі досягнення у проф. діяльн. Указом Президента України почесне звання «Заслужений художник України» присвоєно терноп. скульпторові В. Мельнику]. Ровесник. 2000. 13 квіт. С. 2.
12. Дячок В. Ю. Творчий внесок Михайла Нетриб'яка в архітектурний простір Тернопільщини // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство / [за ред. О. С. Смоляка] Тернопіль ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. №1. С. 177-179.
13. Зарваниця центр духовного тяжіння // Як народжуються святині / Андрушків Б., Новосядлий Б., Кирич Н., Погайдак О. Тернопіль: Терно-граф, 2007. С. 43-51.
14. Заслужений художник України Євген Удін. Тернопіль, 2007. 95 с.
15. Іванців О. Хвала рукам, що пахнуть... каменем. Слово краю. Вересень 16. 2011.
16. Квич Л. М. З Історії Марійського духовного центру Зарваниця // Наукові записки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Серія «Історичне релігієзнавство». 2011. Випуск 5. С. 111-121.
17. Квич П. Д. Паломницька святиня Матері Божої в Зарваниці (Україна). Богословський погляд. Тернопіль: Збруч, 2009. 384 с.
18. Криворучко Ю. І. Регіональні особливості розташування церков в Україні // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: архітектура. 2002. № 439. С. 55-62.
19. Липнева виставка «Duffield Art Galleries» // Derbyshire life and Countryside / Журнал. Duffield, 1996. (Липень). С. 50.

20. Логінова Олена. Мандрівка світами художника Євгена Удіна // Буковинське віче. 2014. 5 черв. (№23). С. 4.
21. Людина і світ: щомісячний науково-популярний релігієзнавчий журнал. 2001. № 10 (493). Обкладинка.
22. Маркович Марія. Між реальністю й абстракцією // Літературний Тернопіль: Літературно-мистецький і громадсько-політичний часопис. 2015. № 3 (64). С. 87-89.
23. Медведик П., Щербак Л. Крушельницька Соломія. Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т., т. 2. С. 253.
24. Мельник В. Скульптура [Образотворчий матеріал]: [каталог] [післямова] П. Сороки; голов. ред. Б. Будний. Тернопіль: Богдан, 2008. 61 с.
25. Мельничук Б. Вільгушинський Роман Казимирович // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1: А–Й. С. 280.
26. Мельничук В. Дарунок у Бучачу в честь 745-річчя // Нова доба. 2005. № 41 (8142) (14 жовт.) С. 2.
27. Микола Люшняк підтримав живописний пленер у Зарваниці... [Електронний ресурс] // Virtus: Scientific Journal / Editor-in-Chief M. A. Zhurba April №23, Part 1, 2018. / Режим доступу: <http://zz.te.ua/mykola-lyushnyak-pidtrymav-zhyvopysnyj-plener-u-zarvanytsi-foto/> (зарв)
28. Мистецтво України. 1991 – 2003 / Альбом / Упоряд. Т. Придатко, З. Чегусова. К.: Мистецтво, 2003. 312 с.
29. Мистці Тернопільщини. Ч. 1. Образотворче мистецтво: бібліогр. покажч. / департамент культури, релігій та національностей Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка; уклад. В. Миськів; вступ. ст. І. Дуда; кер. проекту та наук. ред. В. Вітенко; ред. Г. Жовтко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 496 с. С. 350-351 (Мистецька Тернопільщина).
30. Михайло Кузів. Малярство. Тернопіль Львів, 2011. 28 с.

31. Моє Тернопілля: фотоальбом. Тернопіль, 2009. С. 87, 142, 143.
32. «Музей Юліуша Словацького «Година роздумів...». Тернопіль: ТЕРНО-ГРАФ, 2008. 72 с.
33. «Музей Юліуша Словацького «Година роздумів...»: інформатор-путівник. Тернопіль: ТЕРНО-ГРАФ, 2008. 32 с.
34. Наші імена в енциклопедії // Замок. 2011. № 5-8. С. 9.
35. Подуфалий В. Рідна сторона. Пісні на слова Володимира Вихруща / худ. оформл. М. Кузів. Тернопіль, 1994. 48 с.
36. Подуфалий В. Срібне джерело: пісні / худ. оформл. М. Кузів. Тернопіль, 1997. 70 с.
37. Сарматський О. У Тернополі – «Портал» у ХХІ століття. [Електронний ресурс] // Тернопільські експрес-новини. 2018. 20 вересня / Режим доступу: http://teren.in.ua/2015/12/05/u_ternopoli_portal_u_xxi_stolittya_foto/#.VnBqvB89UEY.google_plusone_share.
38. Сорока П. На рівні душі. До 70-річчя від дня народження і 50-річчя творчої діяльності Євгена Удіна / Кремене П. Сорока // Образ М. 2007. № 3. С. 130.
39. Стасишин Р. Скарби Роду художник Михайло Кузів. [Електронний ресурс] / Філія ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України» Тернопільська регіональна дирекція: передача «Скарби роду» / Режим доступу: http://todtrk.te.ua/peredachi_ttb/skarbu_rody/2567-hudozhnik-mihaylo-kuzv.html.
40. Стельові пошуки в сакральній архітектурі сучасної України / С. Лінда, У. Іваночко [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/2009>.
41. «Там, де Іква сріблиться імлою...»: літературно-мистецький альманах / [упоряд. Т. Сеніна]. Тернопіль: Джура, 2007. 272 с.
42. Трач О. У «Перемозі» діє виставка одного з кращих художників України [Електронний ресурс] / Новинний

портал «За Збручем». 2017. 29 серпня / Режим доступу: <http://zz.te.ua/u-peremozi-dije-vystavka-odnoho-z-kraschyh-hudozhnykiv-ukrajiny-foto/>.

43. Удіна Т. О. Вільгушинський Роман Казимирович // Енциклопедія сучасної України: у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. Київ, 2005. Т. 4. В–Вог. С. 543.
44. Художники України. Живопис. Графіка. Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво / Творчо-біографічний довідник. Випуск 2. Київ, 2001. С. 118.
45. Черкес Б. Традиція та ідентичність в новій українській церковній архітектурі // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: архітектура. 2003. № 486. С. 71-91.
46. Чорпіта Я. Пам'ятник Гнатюку біля ТНПУ – одна з кращих робіт Володимира Мельника. Свобода. 2008. 26 січ. С. 8: фотогр. (Майстер портретів у камені).

МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

*(25-літній творчий внесок факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка)*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

За загальною редакцією
Водяного Б. О., Смоляка О. С., Стельмащука З. М.

Літературний редактор

Обкладинка

Верстання *Наталі Богоніс*

Здано до складання 14.05.2018 р. Підписано до друку 16.05.2018 р.
Формат 60x84 1/16. Папір друкарський.
Умовних друкованих аркушів 17,46.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2